

249. De wereld

1. Gezocht op '*wereld*'. In de christenwereld kent men een aantal al dan niet christelijke feest- of gedenkdagen (die worden door Jan en heel de wereld gevierd): op de Wereldgezondheidsdag wordt het stichten (7 april) van de Wereldgezondheidsorganisatie (WGO, ook: WHO, World Health Organization) herdacht, de laatste zondag in januari is het Wereldlepradag, op 5 juni is het Wereldmilieudag, de Wereldspaadag valt op 29 oktober, de Wereldtheaterdag op 29 maart, de Wereldvoedseldag op 16 oktober en de Wereldvrouwendag op 8 maart. Met de oude of antieke wereld wordt de Grieks-Romeinse bedoeld. Met de Oude Wereld worden Europa, Azië en Afrika bedoeld, met de Nieuwe Wereld Amerika (en Australië). Speciaal voor de Vlamingen: Antwerpen is de wereld niet uit. En voor de Fransen: Parijs en Lyon, dat is een wereld van verschil. De Wereldbank is een wereldinstelling.

2. In welke wereldhaven is het Wereldhandelscentrum gevestigd? De Wereldraad van Kerken (afgekort: WvK, de WCC, de World Council of Churches) is in 1948 in Amsterdam opgericht. De Wereldbibliotheek (afgekort: WB) geeft vertaalde buitenlandse literatuur uit. De wonden van de Eerste en de Tweede Wereldoorlog zijn nog duidelijk voelbaar. De wapenstilstand is de officiële Belgische feestdag, op 11 november, waarop de doden van de beide wereldoorlogen herdacht worden. Hij was een hele bram in de internationale spionagewereld. In een derdewereldland heb je derdewereldsteden, maar geen derdewereldwinkels. De middeleeuwse gedachtewereld is de moeite van het bestuderen waard.

3. De gieren van de Nieuwe Wereld vormen een afzonderlijke familie. Hij had afgestemd op de Wereldomroep. Zijn donker en zwart Afrika nu wel of niet synoniemen? Ad inferos is in of naar de onderwereld. Abraxas (Abraxax) is de gnostische naam voor de jaargod en demiurg (wereldschepper). Een abel spel is een Middelnederlands wereldlijk toneelstuk. Een abbé is een wereldlijk rooms-katholiek geestelijke in Franssprekende landen. De wereld wordt ook aardkreits genoemd. A mundo condito (afkorting: a.m.c.) betekent: vanaf de schepping der wereld. De uitdrukking 'all the perfumes of Arabia' is een hyperbolische formule met de waarde 'niets ter wereld'. Aliens zijn buitenaardse wezens. Het armageddon is een wereldbrand (een wereldwijde catastrofe), het Armageddon is een Bijbelse plaats, waar demonen zich verzamelen.

4. De d van wereld staat in de auslout. De Verenigde Naties kennen een assemblee. De avifauna is de vogelwereld. De babyboomgeneratie is van na de Tweede Wereldoorlog. De dikke Bertha was een mortier van het grootste kaliber van de Kruppfabriek. Kent u de uitdrukking 'daar is booi baas'? De bushbush is de rimboe. Rome wordt ook de caput mundi genoemd. Een catweazle is een wereldvreemde excentriekeling. Met de charonsboot werden zielen vervoerd. Met contemptus mundi (wereldverachting) ging de vorst zijn gang. In de copernicaanse wereldbeschouwing is de zon middelpunt. Ziedaar: de crème van de Nederlandse jazzscene.

5. De halve demi-monde hing het deïsme aan. Op diierendag worden onze chihuahua's verwend. De disneyficatie schrijdt verder voort. Een drôle de guerre is een vreemde oorlog (synoniem: schemeroorlog, phoney war). El Niño is een periodiek optredende opwarming van het zeewater. Met fair trade wordt eerlijke handel tussen rijke landen en derdewereldlanden bedoeld. De FIFA is de Fédération Internationale de Football Association, de Wereldvoetbalfederatie. Hoe was dat godsterwereld mogelijk? In de grotemensenwereld is geen plaats voor kleinekinderendromen. Frumona was namaakslagroom. De furor teutonicus is de Teutoonse razernij, reeds in 1819 gebruikt ter aanduiding van antisemitische uitspattingen in Duitsland. De gay twenties zijn de tijd tussen 1920 en 1930. Het geitenwollensokkentype is een wat wereldvreemde, non-conformistische sociale hervormer.

6. De globale economie (Jaarboek 2007: global economy) Een glyptodon(t) is een tandeloos dier uit de voorwereld. Gnosis is de kennis van een hogere wereld. Met het IJzeren Gordijn sloot men een deel van Europa van de wereld af, het bamboe gordijn (zijden gordijn) vervulde elders een soortgelijke functie. Het (de) groensteen is in de bouwwereld de verzamelnaam voor groene dioriet, gabbro en diabaas. De haute finance regelt grote en ingewikkelde transacties. De hawala is een informeel banksysteem in de moslimwereld. De jihad is de Heilige Oorlog. Op Jom Hasjoa worden de vervolging en de moord op de Joden in de Tweede Wereldoorlog herdacht. Een juggernaut is een gevaarte dat alles wat het op zijn weg aantreft, platwalst.

7. Het jus circa sacra (antoniem: jus in sacra) is het recht van de staat tot regeling van de wereldlijke aangelegenheid der kerken. Op klapproesdag wordt de Tweede Wereldoorlog herdacht. Een beetje staatshoofd houdt een kersttoespraak. Een kosmopoliet is een wereldburger (een ubiquitous). Het laatste oordeel is de laatste dag van de wereld. Een libertyschip is een vrachtschip. Erasmus had als bijnaam lumen mundi, Wessel Gansfort lux mundi. De macrokosmos is de wereld in het groot. Een mappemonde is een wereldkaart.

8. De radio- en tv-wereld zit bij ons in Nederland in het Gooi. De wereld gaat aan mcdonaldisering ten onder. Geef mij maar zo'n McDonald's-maaltijd. De man had een messiascomplex. Een minor poet produceert minor poetry. Een Caïroot is een inwoner van Caïro. Mondaine vrouwen lijden aan mondaniteit. Een nerdy (Jaarboek 2010) knul is wereldvreemd. De nouveau roman is ontstaan in Frankrijk. Het Occidental is een kunstmatige wereldtaal. De oemma is de wereldwijde islamitische gemeenschap. Een opprobrium medicorum is een ziekte waartegen de medische stand niets vermag. De orbis pictus is de wereld in beeld. Een oud-strijder is een oorlogsveteraan. Paleozoën zijn voorwereldlijke dieren.

9. Het pantheïsme is een wijsgerige leer. Een prins-bisschop heerst mede over een wereldlijk gebied. De rock-'n-roll is wereldmuziek. Met savoir-faire heb je de nodige wereldkennis. Het Bijbelse scheppingsverhaal is vrij bekend. Sisyfisme in de economie is het op hoge prijs stellen van de arbeid om de arbeid zelf, zonder op de resultaten te letten. De sjoera is een islamitische raad van wijze mannen. Het soefisme is een mystieke stroming in de islam. Sophistication is wereldwijsheid. Stupor mundi is de bijnaam van keizer Frederik II. In de moslimwereld is de sukuk (Jaarboek 2008) een gangbare vorm van financiering. De teratogenese is het ontstaan van de misvormingen in de planten- en de dierenwereld, teratologie de bijbehorende leer.

10. De theodicee is een theologisch begrip. The world according to (Jaarboek 2007) Rein Leentfaar is er een van dicteeproducties. Met een transceiver ontvang je het hele aardse tranendal. 1935 was een tusseoorlogs (interbellair) jaar. De paus gaf de zegen urbi et orbi. Usquam terrarum is ergens ter wereld. De viermeiviering (4 meiviering) is de nationale dodenherdenking. De vishagedis is de ichtyosaurus. Het WFP is het World Food Programme (het wereldvoedselprogramma van de VN). De WTO (vergelijkbaar is de GATT) is de World Trade Organization (de Wereldhandelsorganisatie). De Yggdrasil is in de Noord-Germaanse mythologie de wereldboom. Het onbekende zuiden was het gedeelte van de wereld, zuidelijk van Amerika en het voormalige Nederlands-Indië, dat nog lange tijd terra incognita was. Het rexisme was een vorm van fascisme in België (Wallonië). De résistance was het Franse ondergrondse verzet in WO II. Puriteinen hebben strenge zedelijke normen. Het Ido is een kunstmatige wereldtaal. De Rotary wordt bemenst door Rotarians. Een sweatshop heeft vaak zeer jonge werkkrachten.

Rein Leentfaar